

Marie-Jeanne Harlay de Lalande, calculadora incansable (1768 - 1832, França)

Amélie Harlay o Marie-Jeanne Amélie Lefrançois de Lalande pel seu matrimoni, fou una matemàtica i astrònoma francesa coneguda per les seves ingents taules astronòmiques.

Amélie Harlay era filla il·legítima de Joseph Jérôme Lefrançois de Lalande i el 1788, als vint anys, es va casar amb el cosí de l'astrònom, Michel-Jean Jérôme Lefrançois de Lalande (1776-1839), molt més jove que ell. Lalande es referia al matrimoni com els seus nebots. Lalande es va encarregar de la seva formació i el matrimoni va treballar sempre en els projectes de l'astrònom.

La seva habilitat en els càlculs matemàtics, li va permetre calcular les posicions del catàleg de 50.000 estrelles que va ser publicat a *L'Histoire céleste française* (1801) de Lalande.

La millor definició de l'obra astronòmica de Marie-Jeanne ens la dona el mateix Lalande en la seva *Bibliographie Astronomique* (1804): *“La meva neboda ajuda el seu marit en les seves observacions i n'extreu conclusions mitjançant el càlcul. Ha reduït les observacions de deu mil estrelles i ha preparat un treball de tres-centes pàgines de taules d'horaris, una obra immensa per a la seva edat i sexe. S'incorporen al meu "Abrégé de Navigation" (1793). És una de les poques dones que han escrit llibres científics. Ha publicat taules per saber l'hora al mar per l'altitud del sol i les estrelles. Aquestes taules foren impreses el 1791 per ordre de l'Assemblea Nacional... el 1799 va publicar un catàleg de deu mil estrelles, reduït i calculat”.*

El seu reconeixement social i professional era tan important que el 1791 va poder influir en que el fill de l'astrònom Jean-Dominique Cassini (conegut com Cassini IV) realitzés la seva primera observació al College de France.

La seva reputació internacional com a dona científica va ser testificada per una anècdota relacionada amb Carl Friedrich Gauss: El 1806, durant una campanya militar a Prússia, va declarar: *“només conec una dona francesa que treballa en el camp científic, Madame Le François de Lalande”.*

Marie-Jeanne i Michel Lalande van tenir tres fills. La primera filla va néixer el 20 de gener de 1790, el primer dia en que el cometa descobert per Caroline Herschel es va fer visible a París. En el seu honor li van posar Carolina. El noi que va néixer després es va dir Isaac, naturalment per Sir Isaac Newton i la tercera va ser una nena anomenada Urània que va morir a la infantesa.

A Estrasburg hi té dedicat un carrer, la Rue Marie-Jeanne de Lalande al barri de Cronembourg.

Va morir a París el 1832, a l'edat de 64 anys.